

airetos.gr

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμόν 194/2018
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Ε' Τμήματος

Συνεδρίαση της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 2018

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Βασιλική Πανταζή, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Σταύρος Σπυρόπουλος, Γεώργιος Γρυλωνάκης και Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγητής: Θεόδωρος Στριλάκος, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου ΔΙΔΑΔ/Φ.57/420/οικ.14367/19-4-2018 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα, Διεύθυνση Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού, Τμήμα Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν, ο υπάλληλος που υπηρετεί στο Δημόσιο, κωλύεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα, να συμμετέχει στη Διοικούσα Επιτροπή της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας με την επωνυμία «Ίνστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας», με την ιδιότητα του Προέδρου ή του Ταμία.

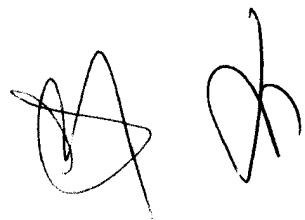
Επί του ως άνω ερωτήματος, το Ε' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ομόφωνα ως ακολούθως :

ΙΣΤΟΡΙΚΟ :

1. Με το με αριθμό Γ 9625/16-2-2018 έγγραφό του το Εθνικό Τυπογραφείο υπέβαλε ερώτημα προς το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σχετικά με την ύπαρξη ή μη κωλύματος διορισμού προσώπων, που έχουν περιληφθεί σε πίνακα διοριστέων, ενημέρωσαν όμως την υπηρεσία πριν από την ορκωμοσία τους, ότι κατέχουν θέσεις Προέδρου και Ταμιά της Διοικούσας Επιτροπής της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας με την επωνυμία « Ινστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας» .

2. Η αρμόδια Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα, Διεύθυνση Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού, με το με αριθμό πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.20.25/961/7309/30-5-2018 έγγραφό της, απάντησε κατ' αρχήν στο Εθνικό Τυπογραφείο, ότι οι ανωτέρω περιπτώσεις δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα που προβλέπουν τα κωλύματα διορισμού (η απάντηση αυτή είναι σύμφωνη με την πάγια νομολογία, βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 4376/2011, 1793/2010 κ.α.). Στο ίδιο διαβιβαστικό έγγραφο διευκρινίζει, ότι με την υπ' αριθ. 10/2017 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, η οποία έχει γίνει αρμοδίως αποδεκτή, κρίθηκε ότι υπάλληλος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Π.Ε. δεν εμπίπτει στην απαγόρευση της παρ. 3 του άρθρου 31 του Ν 3528/2007 και μπορεί να είναι Πρόεδρος Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης, διότι από αυτή τη δραστηριότητα δεν αποκτά την εμπορική ιδιότητα .

Συγχρόνως, με το υπ' αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.57/420/οικ.14367/19-4-2018 έγγραφό της, η αρμόδια υπηρεσία απευθύνει προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το ερώτημα εάν, ο υπάλληλος που υπηρετεί στο Δημόσιο, κωλύεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα, να συμμετέχει στη Διοικούσα Επιτροπή της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας με την επωνυμία «Ινστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και

Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας», με την ιδιότητα του Προέδρου ή του Ταμία .

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ :

3 . Οι κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζουν τα ακόλουθα :

«

Άρθρο 31

Άσκηση ιδιωτικού έργου με αμοιβή

1. Μετά από άδεια ο υπάλληλος μπορεί να ασκεί ιδιωτικό έργο ή εργασία με αμοιβή, εφόσον συμβιβάζεται με τα καθήκοντα της θέσης του και δεν παρεμποδίζει την ομαλή εκτέλεση της υπηρεσίας του.

2. Η άδεια χορηγείται για συγκεκριμένο έργο ή εργασία μετά από σύμφωνη αιτιολογημένη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου και μπορεί να ανακαλείται με τον ίδιο τρόπο. Η άδεια στους υπαλλήλους του Δημοσίου χορηγείται από τον οικείο υπουργό και στους υπαλλήλους των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης και αν δεν υπάρχει τέτοιο όργανο, από τον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου διοίκησης.

3. Δεν επιτρέπεται στον υπάλληλο η κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας.....

Άρθρο 32

Συμμετοχή σε εταιρείες

1. Ο υπάλληλος υποχρεούται να δηλώνει στην υπηρεσία του τη συμμετοχή του σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου οποιασδήποτε μορφής, εκτός των σωματείων και των κοινωφελών ιδρυμάτων.

2. Απαγορεύεται ο υπάλληλος να μετέχει σε οποιαδήποτε εμπορική εταιρεία προσωπική, περιορισμένης ευθύνης ή κοινοπραξία ή να είναι διευθύνων ή εντεταλμένος σύμβουλος ανώνυμης εταιρείας ή διαχειριστής οποιασδήποτε εμπορικής εταιρείας. Μετά από άδεια ο υπάλληλος μπορεί να μετέχει στη διοίκηση ανώνυμης εταιρείας ή γεωργικού συνεταιρισμού με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου. Η άδεια χορηγείται με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 31 του παρόντος.

3. Απαγορεύεται η απόκτηση από υπάλληλο, σύζυγο του ή ανήλικα τέκνα τους μετοχών ανωνύμων εταιρειών που υπάγονται στον ειδικό έλεγχο της υπηρεσίας του. Ο υπάλληλος που κατά το διορισμό ο ίδιος ή σύζυγος του ή ανήλικα τέκνα του κατέχουν μετοχές ανωνύμων εταιρειών οι οποίες εμπίπτουν στην απαγόρευση του προηγούμενου εδαφίου ή τις αποκτά κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του, λόγω κληρονομιάς, υποχρεούται να υποβάλει σχετική δήλωση στην υπηρεσία του και εντός ενός έτους είτε να τις μεταβιβάσει είτε να ζητήσει τη Μετακίνηση του σε άλλη αρχή της υπηρεσίας του ή τη μετάταξη του σε άλλη δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Η Μετακίνηση ή μετάταξη είναι υποχρεωτική για την υπηρεσία του και διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 66 και 74 του παρόντος. Κατά το διάστημα που μεσολαβεί μέχρι τη μεταβίβαση των μετοχών ή την ολοκλήρωση της μετάταξης του, ο υπάλληλος εμπίπτει στο κώλυμα συμφέροντος του άρθρου 36 του παρόντος.

4. Διατηρούνται σε ισχύ Ειδικές διατάξεις που αναφέρονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου της παρ. 2 του παρόντος άρθρου και θεσπίζουν πρόσθετους περιορισμούς για τους υπαλλήλους.

5. Επιτρέπεται η συμμετοχή υπαλλήλων με την υπηρεσιακή τους ιδιότητα σε συνεταιρισμούς ή στη διοίκηση ανωνύμων εταιρειών ή εταιρειών περιορισμένης ευθύνης, οι οποίες ελέγχονται από το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τους Ο.Τ.Α. και τις δημόσιες επιχειρήσεις, όταν τούτο προβλέπεται από Ειδικές διατάξεις. » .

4. Εξ άλλου, οι κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις του ν. 4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» , με τον οποίο ρυθμίστηκαν τα ζητήματα των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων, έχουν ως ακολούθως :

«

Άρθρο 16

Λειτουργία της Κοιν.Σ.Επ.

.....5. Για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η Κοιν.Σ.Επ. με την παρουσία της. Ειδικά, για τις υποχρεώσεις προς το Δημόσιο ο διαχειριστής ή ο πρόεδρος της διοικούσας επιτροπής της ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολοκλήρον με την Κοιν.Σ.Επ. για τις οφειλές της προς το Δημόσιο, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Ν.

4321/2015 (Α 32), το άρθρο 115 του Ν. 2238/1994 (Α 151) και το άρθρο 4 του Ν. 2556/1997 (Α 270) και διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών μελών της Κοιν.Σ.Επ. Για τις οφειλές προς το Δημόσιο διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών μελών της Κοιν.Σ.Επ., τα οποία για τις οφειλές του προηγούμενου εδαφίου, ευθύνονται έναντί του απεριόριστα και εις ολόκληρον.....

Άρθρο 22

Λύση και εκκαθάριση

1. Η Κοιν.Σ.Επ. λύεται στις εξής περιπτώσεις :.....
2. Τη με οποιονδήποτε τρόπο λύση της Κοιν.Σ.Επ. ακολουθεί η θέση της σε εκκαθάριση, στοιχεία τα οποία καταχωρίζονται στο Μητρώο.
3. Η Κοιν.Σ.Επ. λογίζεται ότι εξακολουθεί να υφίσταται και μετά τη λύση της, για όσο χρόνο διαρκεί η εκκαθάριση. Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. καθίστανται συνεκκαθαριστές μετά τη θέση της Κοιν.Σ.Επ. σε εκκαθάριση, εφόσον το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά. Η Γενική Συνέλευση μπορεί να διορίσει άλλο ή και τρίτο φυσικό ή φυσικά πρόσωπα ως εκκαθαριστές. Οι εκκαθαριστές δεν αμείβονται για τις υπηρεσίες εκκαθάρισης. Κατά την εκκαθάριση διεκπεραιώνονται οι εκκρεμείς υποθέσεις, και ιδίως εισπράττονται οι απαιτήσεις, ρευστοποιείται η περιουσία και εξοφλούνται τα χρέη. Αν απομένει μόνο παθητικό, οι εκκαθαριστές προβαίνουν στην περάτωση της εκκαθάρισης. Αν απομένει ενεργητικό, τα μέλη λαμβάνουν την ονομαστική αξία των συνεταιριστικών τους μερίδων, ακέραιη ή αναλογικά εφόσον το ποσό που απομένει δεν επαρκεί. Αν απομένει αδιάθετο ενεργητικό, αυτό περιέρχεται στο Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας.
4. Αν οι εκκαθαριστές είναι περισσότεροι του ενός, οι αποφάσεις αυτών λαμβάνονται κατά απόλυτη πλειοψηφία.
5. Οι αποφάσεις των εκκαθαριστών προσβάλλονται από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την καταχώρισή τους στο Μητρώο, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της περιφέρειας που εδρεύει η Κοιν.Σ.Επ., κατά την τακτική διαδικασία.
6. Η ολοκλήρωση της εκκαθάρισης καταχωρίζεται στο Μητρώο και το Τμήμα Μητρώου ενημερώνει για την οριστική διαγραφή της Κοιν.Σ.Επ. κάθε μητρώο στο οποίο έχει πρόσβαση και υποχρέωση ενημέρωσης.

7. Αν η Κοιν. Σ. Επ. κηρυχθεί σε πτώχευση, ακολουθείται η πτωχευτική διαδικασία. » .

5. Οι διατάξεις που ισχύουν σήμερα σχετικά με τις ευθύνες του Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής και των μελών της Κοιν. Σ. Επ. για τα χρέη προς το Δημόσιο και τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης (κατά τα προβλεπόμενα από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 4430/2016, με τον οποίο ρυθμίστηκαν τα ζητήματα των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων), ορίζουν τα παρακάτω:

A) Άρθρο 31 του ν. 4321/2015 :

« *Αλληλέγγυα ευθύνη*

1. Τα πρόσωπα που είναι νόμιμοι εκπρόσωποι, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, εντεταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, όπως αυτές προσδιορίζονται στο άρθρο 3 του ν. 4174/2013, Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Α' 170), κατά το χρόνο της διάλυσης ή συγχώνευσής τους, ευθύνονται προσωπικά και αλληλέγγυα και εις ολόκληρον για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, πρόσθετων τελών, προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων που οφείλονται από αυτά τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσής τους. Στα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που συγχωνεύονται, ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον μαζί με τα πιο πάνω πρόσωπα, για την πληρωμή των κατά το προηγούμενο εδάφιο οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών του διαλυόμενου νομικού προσώπου και εκείνο ή εκείνη η νομική οντότητα που το απορρόφησε ή το νέο νομικό πρόσωπο ή η νέα νομική οντότητα που συστήθηκε, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσής τους. Η προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη των προσώπων που έχουν τις παραπάνω ιδιότητες για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, πρόσθετων τελών, προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων που οφείλονται από τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες υπάρχει και κατά τη διάρκεια λειτουργίας του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας που εκπροσωπούν.....

5. Το άρθρο αυτό ισχύει από την ημερομηνία κατάργησης του άρθρου 115 του ν. 2238/1994 για τα πρόσωπα που ήταν υπεύθυνα με βάση τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 2556/1997 (Α' 270), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 69 του ν. 2676/1999 (Α' 1). Για τα υπόλοιπα πρόσωπα ισχύει από την ψήφιση του παρόντος. » .

Β) Άρθρο 50 του ν. 4174/2013 « Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας » :

« *Αλληλέγγυα ευθύνη*

1. Τα πρόσωπα που είναι διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, εντεταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων κατά το χρόνο της διάλυσης ή συγχώνευσης τους, ευθύνονται προσωπικά και αλληλέγγυα για την πληρωμή του φόρου τόκων και προστίμων που οφείλονται από αυτά τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες καθώς και του φόρου που παρακρατείται, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης τους. Στα νομικά πρόσωπα που συγχωνεύονται, ευθύνεται αλληλεγγύως μαζί με τα πιο πάνω πρόσωπα, για την πληρωμή των κατά το προηγούμενο εδάφιο οφειλόμενων φόρων του διαλυόμενου νομικού προσώπου και εκείνο που το απορρόφησε ή το νέο νομικό πρόσωπο που συστήθηκε ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης τους.

2. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ευθύνονται προσωπικώς και αλληλεγγύως για τους παρακρατούμενους φόρους το ΦΠΑ και όλους τους επιρριπτόμενους φόρους και κατά τη διάρκεια λειτουργίας του νομικού προσώπου που εκπροσωπούν ως εξής:

α) Αν έχει γίνει η παρακράτηση φόρου, όλα τα πρόσωπα που είχαν μία από τις ως άνω ιδιότητες από τη λήξη της προθεσμίας απόδοσης του φόρου και μετά.

β) Αν δεν έχει γίνει η παρακράτηση φόρου, όλα τα πρόσωπα, που είχαν μία από τις πιο πάνω ιδιότητες κατά το χρόνο που υπήρχε η υποχρέωση παρακράτησης του φόρου..... » .

6. Εξάλλου, από τις κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις του από 29-6-2017 καταστατικού της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας, με την επωνυμία « Ινστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας» προβλέπονται τα παρακάτω :

«

ΑΡΘΡΟ 1ο

ΣΥΣΤΑΣΗ - ΕΠΩΝΥΜΙΑ

1. Συνιστάται Αστικός Συνεταιρισμός Κοινωνικού Σκοπού περιορισμένης ευθύνης, με την επωνυμία « ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ » και το διακριτικό τίτλο « G.A.R.D.EN INSTITUTE ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.» σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4430/2016 « Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων και άλλες διατάξεις », όπως ισχύει σήμερα .

5. Η συνιστώμενη με το παρόν Κοιν.Σ.Επ, είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με περιορισμένη ευθύνη των μελών του, εμπορική ιδιότητα και κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

ΑΡΘΡΟ 3ο

ΣΚΟΠΟΣ

1. Σκοπός του Συνεταιρισμού είναι η συλλογική και κοινωνική ωφέλεια όπως ορίζονται στις παρ. 2 και 3 του αρ. 2 του Ν. 4430/2016 (ΦΕΚ 205/Α/31.10.2016).

Πιο αναλυτικά, οι δραστηριότητες που θα ασκεί η επιχείρηση αφορούν τα εξής :

α. Έρευνα και Ανάπτυξη της Τεχνολογίας των Γραφικών Τεχνών (Βασική και Εφαρμοσμένη Έρευνα)

β. Εκπαίδευση των εργαζομένων στον κλάδο των Γραφικών Τεχνών και των σπουδαστών του αντικείμενου του κλάδου (Κατάρτιση νέων σε επιστημονικά , τεχνολογικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματα του κλάδου των Γραφικών Τεχνών) .

γ. Παροχή υπηρεσιών επιστημονικού, τεχνολογικού, τεχνικού και μελετητικού χαρακτήρα στις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους του κλάδου των Γραφικών Τεχνών. Ενδεικτικά αναφέρονται : υπηρεσίες Τεχνικού Ασφαλείας και εκτιμήσεις επαγγελματικού κινδύνου σε επιχειρήσεις Γραφικών Τεχνών, Πραγματογνωμοσύνες, Πιστοποιήσεις ISO, Μελέτες Ίδρυσης και εγκατάστασης επιχειρήσεων Γραφικών Τεχνών, Περιβαλλοντικές μελέτες Γραφικών Τεχνών, Εκδοτικές μελέτες .

δ. Παροχή υπηρεσιών εκδόσεων (μετάφραση και επιμέλεια κειμένων, σχεδιασμός και σελιδοποίηση εντύπων, σχεδιαστική και εκδοτική επιμέλεια), εκτυπώσεων, παραγωγής εντύπων πάσης φύσεως και γενικά πάσης φύσεως εκδοτικών και εκτυπωτικών δραστηριοτήτων .

ε. Αξιοποίηση και εμπορική εκμετάλλευση των υπηρεσιών αλλά και των προϊόντων που είναι δυνατό να παραχθούν από την εξυπηρέτηση των δραστηριοτήτων α – δ . Σκοπός της εμπορικής αυτής εκμετάλλευσης είναι η ανακεφαλαιοποίηση και η επαναχρηματοδότηση των δραστηριοτήτων α-δ.

.....

Η Κοιν. Σ. Επ. προκειμένου να επιτύχει τους σκοπούς της, όπως αυτοί περιγράφονται στο παρόν άρθρο του καταστατικού της προβαίνει στις εξής δραστηριότητες :

α) ..... β) .....

γ) Την εμπορική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων του Ινστιτούτου (μέσω του εμπορικού τμήματος GARDEN solutions και green GARDEN solutions) όσο και άλλων συνεργαζόμενων φορέων με στόχο την ενίσχυση του Κλάδου των Γραφικών Τεχνών, του Τύπου, του Βιβλίου και των πάσης φύσεως Εκδοτικών Αγαθών στη Ελλάδα και διεθνώς .....

ΑΡΘΡΟ 8ο

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

1. Τα μέλη του Συνεταιρισμού έχουν τις ακόλουθες υποχρεώσεις :

.....

2. Για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η Κοιν.Σ.Επ. με την παρουσία της . Ειδικά, για τις υποχρεώσεις προς το Δημόσιο ο διαχειριστής ή ο πρόεδρος της

διοικούσας επιτροπής της ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρο με την Κοιν.Σ.Επ. για τις οφειλές της προς το Δημόσιο , σύμφωνα με το άρθρο 31 του ν. 4321/2015 (Α' 32), το άρθρο 115 του ν. 2238/1994 (Α' 151) και το άρθρο 4 του ν. 2556/1997 (Α' 270) και διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών μελών της Κοιν.Σ.Επ. , τα οποία για τις οφειλές του προηγούμενου εδαφίου, ευθύνονται έναντί του απεριόριστα και εις ολόκληρον .

3. Κάθε νέο μέλος υποχρεούται να καταβάλει εκτός από το ποσό της μερίδας του και εισφορά ανάλογη προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού, όπως αυτή προκύπτει από τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης . Η εισφορά αυτή φέρεται σε ειδικό αποθεματικό .

4. Τα μέλη του Συνεταιρισμού, μετά από σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, υποχρεούνται να καταβάλλουν την αναλογία τους στο χρηματικό ποσό που τυχόν απαιτείται για την κάλυψη ζημιών του Συνεταιρισμού .

ΑΡΘΡΟ 9ο

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΛΩΝ

1..... 2 .....

3. Τα μέλη του Συνεταιρισμού μπορεί να είναι εργαζόμενοι του με σχέση εξαρτημένης εργασίας, να αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και να έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εργατική νομοθεσία . Υπόχρεη προς απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης είναι η Κοιν.Σ.Επ.

4. Τα μέλη του Συνεταιρισμού που είναι εργαζόμενοι σ' αυτόν έχουν δικαίωμα επί των καθαρών κερδών κάθε οικονομικής χρήσης, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του ν. 4430/2016 περί διανομής των κερδών.

.....

ΑΡΘΡΟ 12ο

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΡΙΔΑ

1. Κάθε μέλος εγγράφεται τουλάχιστον με μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα το ύψος της οποίας ορίζεται δια του παρόντος σε πεντακόσια ευρώ (500 €) .

2. Τα ιδρυτικά μέλη και όσα στο μέλλον στο μέλλον εγγραφούν, υποχρεούνται να εισφέρουν, με την καταβολή μετρητών, το ποσό που αντιστοιχεί στην υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα τους μέσα σε ένα (1) μήνα από την κατά νόμο καταχώρηση του συνεταιρισμού ή την εγγραφή τους αντιστοίχως .....

4. Εκτός από την υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, κάθε μέλος επιτρέπεται να αποκτήσει έως πέντε (5) προαιρετικές συνεταιριστικές μερίδες, οι οποίες δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Η αξία κάθε προαιρετικής μερίδας είναι ίση με την αξία της υποχρεωτικής, (ήτοι πεντακόσια ευρώ) και το ισόποσο αυτών καταβάλλεται από τα μέλη μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημέρα που θα δηλώσουν εγγράφως στη Διοικούσα Επιτροπή ότι επιθυμούν την απόκτηση προαιρετικών μερίδων .....

ΑΡΘΡΟ 17ο

ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΘΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Τη διοίκηση του Συνεταιρισμού ασκεί η Διοικούσα Επιτροπή η οποία αποτελείται από τρία (3) τακτικά μέλη και ένα αναπληρωματικό που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση.

.....

3. Η Διοικούσα Επιτροπή μετά την εκλογή της συνέρχεται με πρόσκληση του συμβούλου που πλειοψήφησε και εκλέγει με μυστική ψηφοφορία Πρόεδρο, Ταμία και Γραμματέα.

.....

ΑΡΘΡΟ 20ο

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. Η Διοικούσα Επιτροπή διοικεί και εκπροσωπεί το Συνεταιρισμό σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου και αποφασίζει για όλα τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση και διαχείρισή του, πλην αυτών που υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

.....

ΑΡΘΡΟ 25ο
ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ

1. Τα κέρδη του Συνεταιρισμού δε διανέμονται στα μέλη της, εκτός αν τα μέλη αυτά είναι και εργαζόμενοι.
2. Τα κέρδη διατίθενται ετησίως ως εξής :
  - α. κατά ποσοστό 5% για το σχηματισμό αποθεματικού,
  - β. κατά ποσοστό 35% διανέμονται στους εργαζομένους της επιχείρησης , εκτός εάν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης του Φορέα αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση μέρους ή όλου του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου γ' ,
  - γ. το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας .
3. Αν στο τέλος κάποιας χρήσης προκύψει ζημία, η οποία δεν καλύπτεται από το αποθεματικό της Κοιν.Σ.Επ., οι συνέταιροι υποχρεούνται να καταβάλουν ορισμένο χρηματικό ποσό για την κάλυψη των ζημιών του συνεταιρισμού, μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης .

ΑΡΘΡΟ 26ο
ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

1. Ο Συνεταιρισμός τηρεί τα βιβλία που προβλέπει η φορολογική νομοθεσία και επιπλέον τηρεί : .....

ΑΡΘΡΟ 27ο
ΔΙΑΛΥΣΗ – ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ

1. Ο Συνεταιρισμός διαλύεται :
  - α) .....
- ζ) Αν κηρυχθεί σε πτώχευση.....

ΑΡΘΡΟ 28ο

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

1. Την με οποιονδήποτε τρόπο λύση της Κοιν. Σ. Επ. ακολουθεί η θέση της σε εκκαθάριση, ...

2. ....

Κατά την εκκαθάριση διεκπεραιώνονται οι εκκρεμείς υποθέσεις , και ιδίως εισπράττονται οι απαιτήσεις , ρευστοποιείται η περιουσία και εξοφλούνται τα χρέη .....

6. Αν η Κοιν.Σ.Επ. κηρυχθεί σε πτώχευση, ακολουθείται η πτωχευτική διαδικασία ..... » .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ :

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, σε συνδυασμό με τα στοιχεία του φακέλου που αφορούν το εν λόγω ερώτημα, συνάγονται τα ακόλουθα :

7. Με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του Υπαλληλικού Κώδικα καθιερύεται ο κανόνας της απαγορεύσεως ασκήσεως εκ μέρους των υπαλλήλων ιδιωτικού έργου ή εργασίας με αμοιβή, εμπορικής δραστηριότητας και συμμετοχής σε εμπορικές εταιρείες, καθώς και η κτήση της ιδιότητας του διευθύνοντος συμβούλου ανώνυμης εταιρείας. Εξαιρετικώς, επιτρέπεται η άσκηση ιδιωτικού έργου ή εργασίας με αμοιβή υπό τον όρο ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα συνάδει με τα καθήκοντα της θέσεως του υπαλλήλου και ασκείται κατά τρόπο που δεν παρακωλύει ή επηρεάζει την απρόσκοπτη άσκηση τους και την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας του (ΟλομΝΣΚ 436/2012). Μετά από άδεια και αφού προηγηθεί σύμφωνη αιτιολογημένη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου, ο υπάλληλος μπορεί να συμμετάσχει στη διοίκηση ανώνυμης εταιρείας (Θ. Παναγόπουλος, Υπαλληλικό Δίκαιο, Στ' έκδοση, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, σελ.110).

Ο εμπορικός και κερδοσκοπικός χαρακτήρας της εταιρείας, στην οποία ερωτάται αν έχει το δικαίωμα να μετέχει ο υπάλληλος, πρέπει να ερευνάται κάθε φορά με βάση τις

ειδικές διατάξεις που διέπουν την λειτουργία της, αλλά κυρίως από τις συγκεκριμένες διατάξεις που έχουν περιληφθεί στο καταστατικό της και καθορίζουν τον τυχόν εμπορικό – κερδοσκοπικό της χαρακτήρα (πρβλ και την με αριθμό 3880/2015 απόφαση του ΣΤΕ , με την οποία κρίθηκε – αφού συνεκτιμήθηκαν όλα τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης - ότι διέπραξε σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα ο υπάλληλος, ο οποίος συμμετείχε ως αφανής εταίρος σε εταιρεία, η οποία ασκούσε κερδοσκοπική δραστηριότητα, διότι παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 32 Υ.Κ. , μολονότι ο υπάλληλος αυτός είχε ζητήσει προηγουμένως και είχε λάβει άδεια από την υπηρεσία του για άσκηση ιδιωτικού έργου με αμοιβή, χωρίς όμως να αναφέρει τη συμμετοχή του σε αφανή εταιρεία, πρβλ επίσης τις σκέψεις που διατυπώνονται στις παραγρ. V και VII της απόφασης ΕΣ 2007/2014 – επταμελούς συνθέσεως, όπου, αφού επισημαίνονται οι διαφορές και οι ομοιότητες ανάμεσα στις Κοιν.Σ.Επ. και τις κοινές εμπορικές εταιρείες, γίνεται δεκτό ότι πρέπει να ερευνώνται κάθε φορά τα συγκεκριμένα περιστατικά της υπόθεσης, για να διαπιστώνεται ο εμπορικός ή μη χαρακτήρας της δραστηριότητας της κάθε Κοιν.Σ.Επ.) .

8. Οι συγκεκριμένες αιτίες για την θέσπιση απαγόρευσης της συμμετοχής των δημοσίων υπαλλήλων σε εμπορικές εταιρείες, προκύπτουν και από το κείμενο της αιτιολογικής έκθεσης του ν. 2683/1999 (ο προγενέστερος Υπαλληλικός Κώδικας, ο οποίος περιέχει ίδιες διατάξεις με αυτόν που ισχύει σήμερα για τους συγκεκριμένους περιορισμούς), το οποίο είχε ως ακολούθως :

«

Κεφάλαιο Β'

Περιορισμοί

Οι ρυθμίσεις του κεφαλαίου αυτού απαγορεύουν ή θέτουν υπό τον έλεγχο του υπηρεσιακού συμβουλίου συγκεκριμένες δραστηριότητες η άσκηση των οποίων, κατά την άποψη του νομοθέτη, θα μπορούσε να προκαλέσει για τον υπάλληλο σύγκρουση του ιδιωτικού του συμφέροντος με το συμφέρον της υπηρεσίας του. Για το σκοπό αυτόν η άσκηση από τον υπάλληλο ιδιωτικού έργου με αμοιβή είναι δυνατή μόνο μετά από άδεια του υπηρεσιακού συμβουλίου, ούτως ώστε να ελέγχεται η συμβατότητά του με τη δημοσιούπαλληλική του ιδιότητα, ενώ παράλληλα, ως ολοκληρωτικά ασυμβίβαστη με την ιδιότητα αυτή, απαγορεύεται η άσκηση από τον υπάλληλο

εμπορίας. Για τον ίδιο λόγο υπόκειται σε περιορισμούς η συμμετοχή του υπαλλήλου σε εταιρείες. » .

9. Από τα πιο πάνω παρατιθέμενα αποσπάσματα από το καταστατικό της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας, με την επωνυμία «Ινστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας», σαφώς προκύπτει ότι πρόκειται για νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και αναπτύσσει εμπορική δραστηριότητα . Τούτο καθίσταται σαφές (εκτός των άλλων) κυρίως από τις εξής διατάξεις του καταστατικού :

Άρθρο 1 παράγραφος 5 , όπου ορίζεται ρητά ο εμπορικός και κερδοσκοπικός της χαρακτήρας .

Άρθρο 3 (σκοπός) , όπου εκτίθενται αναλυτικά οι υπηρεσίες που θα παρέχονται από την επιχείρηση σε νομικά και φυσικά πρόσωπα με σκοπό το κέρδος, καθώς επίσης και η ξεχωριστή λειτουργία εμπορικού τμήματος, με σκοπό την οικονομική εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από τη λειτουργία της επιχείρησης .

Άρθρο 10 , όπου προβλέπεται η δυνατότητα, η επιχείρηση να προσλαμβάνει για τις δραστηριότητές της και να μισθοδοτεί εργαζόμενους (αναλαμβάνοντας και την υποχρέωση πληρωμής των ασφαλιστικών εισφορών) .

Άρθρο 12 , όπου προβλέπεται η δυνατότητα συμμετοχής μέλους με μερίδια συνολικής αξίας έως 3.000 ευρώ .

Άρθρο 25 παράγραφος 3, όπου προβλέπεται ότι, κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνέλευσης, μπορεί οι συνέταιροι να καλύψουν οι ίδιοι τις ζημιές που προκλήθηκαν από την λειτουργία της Κοιν.Σ.Επ., στο βαθμό που δεν επαρκούν τα οικονομικά αποθέματα της επιχείρησης (ανάλογη ρύθμιση υπάρχει και στο άρθρο 8 παρ. 4) .

Άρθρα 26, 27 και 28, όπου προβλέπεται η υποχρέωση τήρησης φορολογικών βιβλίων, η πτωχευτική ικανότητα της επιχείρησης και η εκκαθάριση που ακολουθεί την λύση της Κοιν.Σ.Επ. , με σκοπό την εξόφληση των χρεών. Οι πιο πάνω διαδικασίες υποδηλώνουν σαφώς την ύπαρξη εμπορικής εταιρείας.

Εξάλλου, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι οι υπάλληλοι στους οποίους αναφέρεται το ερώτημα, κατέχουν θέση Προέδρου και Ταμία της Διοικούσας Επιτροπής (για την

συγκεκριμένη Κοιν.Σ.Επ. το καταστατικό δεν προβλέπει την ύπαρξη διαχειριστή), κρίσιμο είναι και το άρθρο 8 του καταστατικού.

Από αυτό, καθώς και από τις σχετικές διατάξεις νόμων που παρατίθενται ανωτέρω, προκύπτει, ότι ο Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής ευθύνεται προσωπικώς, αλληλεγγύως και εις ολόκληρο με την Κοιν.Σ.Επ. για τις οφειλές προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, στη συνέχεια δε ορίζεται, ότι ο Πρόεδρος έχει δικαίωμα αναγωγής για τις αξιώσεις αυτές κατά των υπολοίπων μελών της Κοιν.Σ.Επ., τα οποία « ευθύνονται έναντί του απεριόριστα και εις ολόκληρον», όπως κατά λέξη αναφέρεται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 8 του καταστατικού .

Επίσης, εκτός από μέλη της πιο πάνω Κοιν.Σ.Επ. , οι δύο υπάλληλοι, έχοντας τις ιδιότητες του Προέδρου και του Ταμία, είναι προφανές ότι ασκούν και τη διαχείριση της επιχείρησης, εφόσον είναι τακτικά μέλη της τριμελούς Διοικούσας Επιτροπής, η οποία διοικεί και εκπροσωπεί το Συνεταιρισμό σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου και αποφασίζει για όλα τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση και διαχείρισή του, πλην αυτών που υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης .

10. Με βάση τα παραπάνω καθίσταται προφανές, ότι η αναφερόμενη στο ερώτημα επιχείρηση εμπίπτει στην κατηγορία των εμπορικών εταιρειών, που μνημονεύονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 32 του ν. 3528/2007, επομένως ισχύει και για την επιχείρηση αυτή η απαγόρευση που προβλέπει το άρθρο 32 παράγραφος 2 του ν. 3528/2007, για τη συμμετοχή των υπαλλήλων με την ιδιότητα του Προέδρου και του Ταμία .

Η ανωτέρω κρίση ενισχύεται και από το γεγονός ότι, με βάση το καταστατικό και τις σχετικές διατάξεις, ο υπάλληλος που κατέχει την θέση του Προέδρου θα ευθύνεται απεριόριστα και με την ατομική του περιουσία για τα χρέη της επιχείρησης προς το Δημόσιο και τα Ασφαλιστικά Ταμεία και σε περίπτωση που καταβάλλει τα οφειλόμενα, θα έχει στη συνέχεια δικαίωμα αναγωγής κατά των μελών της Κοιν.Σ.Επ. . Η ευθύνη μάλιστα του κάθε μέλους ξεχωριστά είναι εις ολόκληρον και με την ατομική του περιουσία . Είναι πρόδηλο, ότι στην περίπτωση αυτή το προσωπικό συμφέρον των δύο υπαλλήλων, που κατέχουν θέσεις Προέδρου και Ταμία, θα έλθει σε άμεση σύγκρουση με το δημόσιο συμφέρον (είτε πρόκειται για οφειλόμενους φόρους, είτε για οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές), θα συμβεί δηλαδή αυτό ακριβώς, που

προσπαθεί να αποτρέψει ο νομοθέτης με τη θέσπιση των απαγορεύσεων της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα (βλ. πιο πάνω σχετική αιτιολογική έκθεση της αντίστοιχης διάταξης του ν. 2683/1999) .

Το συγκεκριμένο ζήτημα, που αφορά την ερμηνεία και εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του Υπαλληλικού Κώδικα, δεν έχει απαντηθεί μέχρι σήμερα από Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, λαμβανομένου υπ' όψιν, ότι η με αριθμό ΓνΝΣΚ 10/2017 ερμήνευσε αποκλειστικά και μόνο τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 31 του ν. 3528/2007 και έκρινε ότι ο υπάλληλος του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ που είναι μέλος και Πρόεδρος Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης, δεν αποκτά εκ του λόγου αυτού την εμπορική ιδιότητα, ούτε η θέση αυτή συνιστά κατ' επάγγελμα άσκηση εμπορίας .

ΑΠΑΝΤΗΣΗ :

11. Κατόπιν των ανωτέρω, η απάντηση του Ε' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους επί του τεθέντος ερωτημάτων, είναι ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του ν. 3528/2007, οι συγκεκριμένοι υπάλληλοι δεν επιτρέπεται να κατέχουν θέσεις Προέδρου και Ταμία της Διοικούσας Επιτροπής της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας με την επωνυμία « Ινστιτούτο Έρευνας, Ανάπτυξης και Μηχανικής Γραφικών Τεχνών ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας» .

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 13-11-2018

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Μεταξία Ανδροβιτσάνεα

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Θεόδωρος Στρίλακος

Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.